

Prifysgol
Abertawe
Swansea
University

**Adroddiad Cydymffurfio â
Safonau'r Gymraeg
1 Ebrill 2018 – 31 Gorffennaf 2018**

**Wedi'i baratoi yn unol â gofynion
Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011**

**Nia Besley / Emily Hammett –
Swyddogion Polisi a Hyrwyddo'r Gymraeg**

IONAWR 2019

CYNNWYS

1. Cyflwyniad
2. Strwythur adrodd ynghylch y Gymraeg
3. Cydymffurfio â'r Safonau Cyflenwi Gwasanaethau
4. Cydymffurfio â'r Safonau Llundio Polisi
5. Cydymffurfio gyda'r Safonau Gweithredu
6. Monitro cydymffurfio
7. Cwynion
8. Sgiliau Cymraeg staff
9. Hyfforddiant
10. Recriwtio i swyddi gwag
11. Manylion cyswllt ar gyfer ymholiadau pellach

1. Cyflwyniad

Derbyniodd Prifysgol Abertawe ei hysbysiad cydymffurfio terfynol oddi wrth Gomisiynydd y Gymraeg ym mis Medi 2017, a amlinellodd ddyletswydd y Brifysgol i gydymffurfio â Safonau'r Gymraeg statudol a sefydlwyd gan Lywodraeth Cymru o dan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011. Cyflwynwyd cais i'r Comisiynydd i herio naw o'r Safonau ym mis Mawrth 2018. Derbyniwyd rhai o'r heriau, gydag amodau penodol ar gyfer rhai Safonau, neu mewn achosion eraill rhoddwyd amser ychwanegol i gydymffurfio, ac adlewyrchir hyn yn yr Hysbysiad Cydymffurfio dyddiedig Gorffennaf 2018.

2. Strwythur adrodd ynghylch y Gymraeg

Strwythurau adrodd ffurfiol

O fis Ionawr 2017 ymlaen, mae **Grŵp Llywio Safonau'r Gymraeg** wedi goruchwyllo'r broses o ymgynghori a dechrau gweithredu Safonau'r Gymraeg. Disodlwyd Grŵp Monitro'r Cynllun Iaith Gymraeg blaenorol gan y Grŵp Llywio. Cadeirir Grŵp Llywio Safonau'r Gymraeg gan yr Athro Iwan Davies, Dirprwy Is-ganghellor sydd â chyfrifoldeb dros y Gymraeg, ac mae'n cynnwys cynrychiolwyr o Dîm Reoli'r Brifysgol (Colegau), o Dîm Rheoli Gwasanaethau Proffesiynol, ac o Academi Hywel Teifi, ynghyd â Swyddogion Polisi a Hyrwyddo'r Gymraeg.

Rôl **Swyddogion Polisi a Hyrwyddo'r Gymraeg** yn y Brifysgol yw hyrwyddo'r Gymraeg yn barhaol a chefnogi a monitro gweithrediad Safonau'r Gymraeg. Rhennir y rôl gan ddwy aelod rhan-amser o staff, sef Nia Besley ac Emily Hammett (yn cyfateb a 1.3 aelod o staff llawn amser).

Mae Cyfarwyddwr Academi Hywel Teifi yn arwain y gwaith o ddatblygu a chefnogi darpariaeth academaidd cyfrwng Cymraeg y Brifysgol. Rôl **Pwyllgor Strategaeth y Gymraeg** yw datblygu a gweithredu strategaeth ar gyfer defnyddio'r Gymraeg a datblygu addysg cyfrwng Cymraeg. Mae'r Pwyllgor yn ymgynnull unwaith bob tymor, ac yn adrodd i Senedd y Brifysgol. Mae Swyddogion Polisi a Hyrwyddo'r Gymraeg yn mynychu'r cyfarfodydd er mwyn adrodd i'w aelodau, yn ddiweddar ar faterion sy'n ymwneud â Safonau'r Gymraeg, yn enwedig y rhai hynny sy'n berthnasol i staff academaidd.

Mae rhwydwaith o **Gydlynwyr Safonau'r Gymraeg**, sydd â chynrychiolydd o bob coleg a phob uned weinyddol, yn parhau i gynorthwyo Swyddogion Polisi a Hyrwyddo'r Gymraeg, yn wirfoddol, wrth hwyluso, cyfathrebu a monitro cydymffurfiaeth â Safonau'r Gymraeg.

3. Cydymffurfio â'r Safonau Cyflenwi Gwasanaethau

Er mwyn hyrwyddo a hwyluso'r broses o roi'r Safonau Cyflenwi Gwasanaethau ar waith, mae'r Brifysgol wedi dosbarthu canllaw i staff o'r enw: "Y Gymraeg: ydych chi'n cyrraedd y Safon?". Mae'r ddogfen yn rhoi cyfarwyddiadau trosfwaol ar ddefnyddio'r iaith yn y cyd-destunau canlynol: galwadau ffôn, derbynfydd, a chyfathrebu ysgrifenedig. Mae hefyd yn rhestru'r gweithgareddau y mae'r Safonau'n berthnasol iddynt ("paragraff 31"). Bob chwech wythnos, cynhelir sesiwn ymwybyddiaeth Safonau'r Gymraeg sy'n awr o hyd ac ar gael i holl staff y Brifysgol. Cynhelir sesiwn friffio fel rhan o'r cwrs sefydlu i staff newydd hefyd.

Cafodd e-gylchlythyr ei anfon at bob aelod staff bob mis yn ystod cyfnod gweithredu Safonau'r Gymraeg a oedd yn rhoi arweiniad fesul thema.

Mae Swyddogion Polisi a Hyrwyddo'r Gymraeg wedi creu fframwaith monitro cydymffurfio cyflawn, ac mae gwaith ar y gweill gyda cholegau ac unedau gwasanaethau proffesiynol i roi cefnogaeth wrth sicrhau cydymffurfiaeth.

Mae'r egwyddorion cyffredinol canlynol yn helpu i sicrhau cydymffurfiaeth â'r Safonau Cyflenwi Gwasanaethau (gan gyfeirio at y gweithgareddau perthnasol a restrir ym mharagraff 31 o Reoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 6)):

- Gofynnir am ddewis iaith a sgiliau Cymraeg myfyrwyr pan fyddant yn gwneud cais i astudio yn y Brifysgol, ac eto wrth gofrestru. Cofnodir hyn yn y system cofnod myfyrwyr ac mae i'w weld yn glir ar broffil pob myfyriwr gan unrhyw aelod staff sydd â mynediad i'r system honno. Gall myfyrwyr newid y wybodaeth drostyn nhw eu hunain unrhyw bryd.
- Cyfathrebir yn ddwyieithog wrth gysylltu â mwy nag un myfyriwr (ac eithrio cynnwys cwrs academaidd penodol, oni bai mai cwrs cyfrwng Cymraeg ydyw).
- Wrth gyfathrebu â myfyriwr unigol, bydd yr aelod staff yn gwirio'r dewis iaith ar gofnod y myfyriwr.
- Cyfathrebir yn ddwyieithog â'r cyhoedd, ac mae gwybodaeth ysgrifenedig, electronig, neu wybodaeth ar y wefan neu ar arwyddion, yn ddwyieithog, oni bai y gwyddys dewis iaith yr unigolyn neu'r grŵp o unigolion.
- Ymatebir yn y Gymraeg i unrhyw ohebiaeth neu gyfathrebu a dderbynnir yn y Gymraeg, heb oedi ychwanegol.
- Mae prif gyfrifon corfforaethol y cyfryngau cymdeithasol yn ddwyieithog, yn ogystal â phrif gyfrif pob coleg neu uned gwasanaethau proffesiynol perthnasol.
- Mae ymgyrch hawliau Cymraeg myfyrwyr, 'Mae gen i hawl', a gynhelir gan Gomisiynydd y Gymraeg, wedi cael ei hyrwyddo fel bod myfyrwyr yn deall eu hawliau'n llawn.

- Darperir gwasanaeth Cymraeg llawn ar bob derbynfa berthnasol a restrir yn yr hysbysiad cydymffurfio, yn ogystal ag ar y prif switsfwrdd a llinell ffôn MyUniHub.
- Cynghorwyd pob derbynfa arall, a'r rhai hynny sy'n ateb galwadau i rifau ffôn adrannol, i nodi siaradwyr Cymraeg a fyddai'n gallu cynnig gwasanaeth Cymraeg yn ôl yr angen, neu yn niffyg opsiynau eraill, i fod yn ymwybodol bod siaradwyr Cymraeg ar y prif switsfwrdd/prif dderbynfeydd, ar gyfer aelodau'r cyhoedd, neu yn MyUniHub (ffôn a derbynfa) ar gyfer myfyrwyr.

Er mwyn cefnogi'r egwyddorion craidd hyn, mae'r fîm cyfieithu mewnol wedi cael ei gryfhau yn ystod y 12 mis diwethaf. Y bwriad yw adolygu agweddau ar y gwasanaeth cyfieithu (blaenoriaeth, lefelau gwasanaeth, prosesau, cyfieithu ar y pryd) yn gynnar yn 2019.

4. Cydymffurfio â'r Safonau Lluo Polisi

Mae pob polisi a strategaeth newydd yn destun prosesau Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb ("EIA"). Mae adran y Gymraeg ar bob ffurflen EIA. Mae astudiaethau achos wedi'u creu er mwyn cynorthwyo'r broses o ystyried yn llawn oblygiadau o safbwynt y Gymraeg. Mae fîm Cydraddoldeb y Brifysgol yn cydweithio â Swyddogion Polisi a Hyrwyddo'r Gymraeg i ddadansoddi ffurflenni EIA drafft fel y gellir ymyrryd yn gynnar yn y broses o benderfynu, yn ôl yr angen. Mae Swyddogion Polisi a Hyrwyddo'r Gymraeg yn cadw cofnod o'r holl EIA sydd wedi'u cyflawni.

5. Cydymffurfio gyda'r Safonau Gweithredu

Yn dilyn ymgynghoriad gyda Phwyllgor Strategaeth y Gymraeg, mae'r Brifysgol wedi datblygu polisi ar ddefnyddio'r Gymraeg yn fewnol at ddibenion hyrwyddo a hwyluso defnydd o'r Gymraeg.

Mae'r holl ddogfennau sy'n ymwneud â phroses recriwtio a chyflogaeth y Brifysgol ar gael yn y Gymraeg a'r Saesneg. Mae staff yn gallu nodi eu dewis iaith ar y system adnoddau dynol, ABW, a chaiff y cofnod hwn ei wirio wrth ohebu gyda staff.

Mae pob polisi adnoddau dynol perthnasol ar gael yn ddwyieithog ar y fewnwyd.

Darperir cyfleoedd i staff ddysgu Cymraeg ar unrhyw lefel (gyda chymorth canolfan Dysgu Cymraeg Bae Abertawe sydd wedi'i lleoli ar gampws Singleton). Mae cyfleoedd anffurfiol yn cael eu creu hefyd i staff ddod ynghyd i siarad Cymraeg (croesewir pob lefel).

6. Monitro cydymffurfio

Cyn 1 Ebrill 2018 cynhaliwyd cyfarfodydd rhwng Swyddogion Polisi a Hyrwyddo'r Gymraeg a Chyfarwyddwr pob adran weithredol i drafod goblygiadau'r Safonau. Cynhelir hunan-fonitro a monitro mewnol yn barhaus.

7. Cwynion

Ni chafwyd unrhyw gwynion mewn perthynas â Safonau'r Gymraeg rhwng 1 Ebrill 2018 a 31 Gorffennaf 2018.

Mae'r Brifysgol wedi creu polisi cwynion yn ymwneud â'r Gymraeg, a gall myfyrwyr ac aelodau'r cyhoedd gael gafael ar hwn yn hawdd yn yr adran berthnasol o'r wefan sy'n rhoi sylw i Safonau'r Gymraeg, ac ar bob prif dderbynfa.

Mae Swyddogion Polisi a Hyrwyddo'r Gymraeg yn cadw copi o bob cwyn sy'n ymwneud â'r Gymraeg.

8. Sgiliau Cymraeg staff

Gofynnir pob ymgeisydd swydd am ei sgiliau Cymraeg, a chaiff hyn ei fwydo i mewn i'r system adnoddau dynol os caiff yr unigolyn ei benodi. Mae modd i aelodau staff ddiweddarau eu sgiliau Cymraeg drwy ddull hunan-wasanaeth yn y system adnoddau dynol, ac fe'i hatgoffir i wneud hyn yn flynyddol. Rydym hefyd yn annog staff i ailystyried y wybodaeth hon wrth wella eu sgiliau Cymraeg.

Roedd sgiliau Cymraeg staff, ar sail 'cyfwerth ag amser llawn' (nid cyfrif pen) ar 31 Gorffennaf 2018 fel a ganlyn:

Staff gweinyddol (Cyfanswm 2256)

	Darllen	Ysgrifennu	Siarad	Deall
Gwell gennyf beidio â dweud	50	52	48	45
Ddim o gwbl	1186	1373	1154	972
Ychydig	629	478	674	785
Eithaf da	101	109	84	138
Rhugl	157	111	163	183
Anhysbys	133	133	133	133

Staff academaidd (Cyfanswm 1803)

	Darllen	Ysgrifennu	Siarad	Deall
--	---------	------------	--------	-------

Gwell gennyf beidio â dweud	80	81	79	80
Ddim o gwbl	1082	1193	1091	1009
Ychydig	313	228	310	343
Eithaf da	61	55	56	100
Rhugl	168	147	169	171
Anhysbys	99	99	98	100

9. Hyfforddiant

O gofio bod y cyfnod adrodd yn un byr, ni ddarparwyd fersiynau Cymraeg o hyfforddiant i staff. Serch hynny, sefydlwyd cynlluniau i gynnig yr hyfforddiant hwn yn ystod y flwyddyn academaidd 2018-19.

10. Recriwtio i swyddi gwag

Yn ystod y cyfnod dan sylw, hysbysebwyd y swyddi canlynol fel rhai lle'r oedd sgiliau Cymraeg yn hanfodol:

Cyfanswm y swyddi a gafodd eu hysbysebu yn ystod y cyfnod dan sylw:	346
Cyfanswm y swyddi 'Cymraeg yn hanfodol' a gafodd eu hysbysebu:	12
Cyfanswm y swyddi 'Cymraeg yn hanfodol' a gafodd eu llenwi:	8
Cyfanswm y swyddi 'Cymraeg yn ddymunol' a gafodd eu hysbysebu:	334
Cyfanswm y swyddi 'Cymraeg yn ddymunol' a gafodd eu llenwi:	265

11. Manylion y cyswllt i gael rhagor o wybodaeth

Mae rhagor o wybodaeth am ymrwymiad y Brifysgol i'r Gymraeg ar gael ar y dudalen ganlynol:

<https://www.abertawe.ac.uk/safonaur-Gymraeg>

Fel arall, gallwch gysylltu â Swyddogion Polisi a Hyrwyddo'r Gymraeg:

E-bost: swyddfaiaithGymraeg@abertawe.ac.uk

Ffôn: 01792 606743